

Revisionsberättelse för Landstingsstyrelsen år 2002

Vi har granskat landstingsstyrelsens verksamhet och i våra uppdrag som lekmannarevisorer i landstingets bolag även verksamheten i dessa under år 2002. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har i huvudsak varit inriktad på att bedöma styrelsens uppsiktsplikt och samordnande uppgift vad gäller styrning, uppföljning och kontroll av SLL:s verksamheter. Granskningen har haft den omfattning och inriktning som redovisas i bilagan "Årsrapport 2002 - Landstingsstyrelsen - SLL:s koncernledning".

Verksamhetsprogrammen inom landstingets ansvarsområden, hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik, har i huvudsak genomförts i linje med fullmäktiges intentioner. Det gäller exempelvis kortare väntetider, mångfald i vården och vården av de äldre.

Landstingets ekonomiska utveckling och resultat har dock radikalt försämrats; långt sämre än vad fullmäktige antog i budgeten. Underskottet i landstingets ekonomi har fortsatt växa under hela 2002. För sjätte året i rad redovisas ett stort negativt resultat. Det redan i budgeten stora underskottet om 1.713 Mkr har ökat till 4.076 Mkr. För nionde året i rad överstiger nettokostnaderna de samlade intäkterna av skatter och generella statsbidrag. För de senaste sex åren uppgår det ackumulerade underskottet till 11.474 Mkr. Utvecklingen och dess hantering är oacceptabel och oförenlig med lagens grundläggande krav på god ekonomisk hushållning och balans.

Underskottet hänför sig i huvudsak till vården och till uteblivna centralt budgeterade vinster av konkurrensutsättning och intäktprojekt. Landstingsstyrelsen har inte korrekt beaktat effekterna av den kommunala skatteutjämningen i sin ekonomiska hantering. Under 2002 har underskottet tillåtits utvecklas utan ställningstagan eller beslut från styrelsens sida. Landstingsstyrelsen har varken behandlat eller besvarat Hälso- och sjukvårdsnämndens framställning om resurstillskott. Passiviteten i den ekonomiska styrningen framstår som oacceptabel.

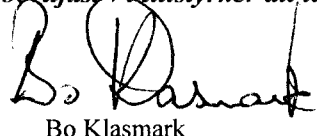

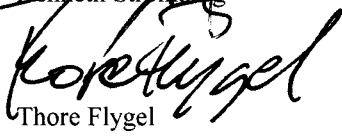

Arbetet med att förbättra landstingets och särskilt vårdsektorns styrsystem har drivits vidare men inte med tillfredsställande resultat. Styrelsens allmänna utskott liksom den nyinrättade ägarkommittén, som fullmäktige givit ett särskilt ansvar för den operativa styrningen, har inte sammanträtt någon gång. Avtalsprocedurer och ersättningssystem har visat fortsatt stora brister. Landstingsstyrelsen har ett övergripande ansvar för detta.

Dessa förhållanden föranleder oss nu, i enlighet med god revisionsred, att efter tidigare år framförd allvarlig kritik och anmärkning ånyo **rikta anmärkning** mot de styrelseledamöter som tillhört den tidigare majoritet, som haft ansvar för verksamheten och de övergripande ekonomiska besluten.

Vi påpekar att den nya majoriteten inte beslutat om en budget i balans, men noterar att landstingsstyrelsen i budgetbeslut inför 2003 och i särskilda beslut om nya styrformer m.m. fattat beslut med syfte att återskapa ekonomisk balans och kontroll. Ett återställande av ekonomin enligt lagstiftarens krav ställer krav på mycket radikala åtgärder. Arbetet i den riktningen har påbörjats men måste drivas vidare med mycket stor kraft.

Den ekonomiska redovisningen i sig bedöms ha fortsatt god kvalitet. Det gäller i huvudsak även de administrativa rutinernas kontrollfunktioner.

Vi avstyrker att ansvarsfrihet beviljas för de styrelseledamöter som tillhört den tidigare majoriteten. För övriga ledamöter tillstyrker vi att ansvarsfrihet beviljas. Vi tillstyrker att landstingets sammanställda årsredovisning fastställs.

Kenneth Strömberg
Bo Klasmark
Per Eskilsson
Thore Flygel
Lennart Hals
Gunilla Jerlinger

Thore Flygel och Gunilla Jerlinger har på grund av förfall under året fungerat som tjänstgörande ersättare.

Bilagor: Revisionskontorets årsrapporter 2002 för Landstingsstyrelsen samt Granskningsrapporter och Revisionsberättelser för bolagen.

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Landstingsstyrelsens verksamhet** under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med av de förtroendevalda revisorerna fastställd revisionsplan. Protokoll från landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts. Revisorsgrupp I har under granskningsåret träffat landstingsstyrelsens ordförande vid tre tillfällen.

Årets resultat

SLL-koncernens resultat för år 2002 är – 4 076 Mkr, vilket innebär en avvikelse mot budget med - 2 363 Mkr. De största avvikelserna redovisas för den samlade värden på –932 Mkr, för trafikverksamheten + 401 Mkr samt för koncernfinansiering – 2 005 Mkr. De budgeterade intäkterna avseende konkurrensutsättning m m på 800 Mkr har inte redovisats under koncernfinansiering, då effekterna ska uppstå ute i verksamheterna. Några effekter av dessa satsningar har 2002 liksom åren 1999-2001 inte redovisats.

I stort sett samtliga finansiella nyckeltal visar på ytterligare försämrade värden i förhållande till tidigare år redovisade mycket låga värden. Likviditeten har dock en godtagbar nivå. Nettokostnadernas andel av skatteintäkter, generella statsbidrag, överföring och moms uppgår till 111 %. Det är nionde året i rad som verksamhetens netto överstiger 100 %. För sjätte året i rad redovisas nu ett stort negativt resultat. För åren 1997-2002 uppgår de sammanlagda resultaten till ca – 11 474 Mkr. Med hänsyn till inom linjen redovisade pensionsåtaganden uppgår SLL:s egna kapital i realiteten till – 15,3 miljarder kronor i årets balansräkning. Det är inte förenligt med god ekonomisk hushållning att under en så lång period låta nettokostnaderna för den löpande verksamheten överstiga skattemedlen och därmed generera ett allt större ackumulerat underskott.

Uppföljning av 2001 års revision

I 2001 års revisionsberättelse riktade revisorerna anmärkning mot landstingsstyrelsen för underlåtenhet att vidta åtgärder beträffande obalansen i SLL:s ekonomi, bristande styrning och kontroll. Uppföljning avseende 2002 års verksamhet visar på att de förhållanden som enligt god revisionsred kan aktualisera anmärkning har ytterligare förvärrats.

Mot bakgrund av vid 2001 års revision avgiven anmärkning har revisorerna i sin ”*Höstrapport*” i anslutning i delårsbokslutet 2002 informerat landstingsfullmäktige om gjorda iakttagelser t o m september. Revisorerna har härvid pekat på det ytterligare växande underskottet i landstingets ekonomi, erinrat om lagens krav på god ekonomisk hushållning och balans, landstingsstyrelsens underlåtenhet att hantera ledningsproblem och mycket stora underskott inom värden, avsaknad av redovisning av budgeterade effekter av konkurrensutsättning samt allvarliga brister i avtalsstyrningen mellan beställare och utförare. Efter genomförd revision avseende hela 2002 konstateras att dessa brister kvarstår oåtgärdade fram till och med mandatperiodens utgång i oktober. Den nya majoriteten har under resten av året agerat för att skapa förutsättningar för att hantera obalans och budgetstyrning.

Styrning och kontroll

Ekonomistyrning

Landstingsstyrelsen har under perioden 2002-01-01 – 10-31 helt uraktlåtitt att besluta om åtgärder för att bemästra den stora ekonomiska obalansen. Från HSN i april ingiven hemställan om utökad budgetram på 750 Mkr har lämnats obesvarad. Landstingsstyrelsens ekonomistyrning har givits omdömet *oacceptabelt*.

Styrsystem – organisation - ansvarsfördelning

Mot bakgrund av kvarvarande brister i vårdens beställar/utförarorganisation har fullmäktige beslutat om ny organisation för denna sektor innebärande att landstingsstyrelsen åläggs ett totalansvar för vårdsektorn. Tidigare hälso- och sjukvårdsnämndens (HSN) och produktionsstyrelsens (PrS) ansvarsområden kommer härmed att hanteras av utskott direkt under landstingsstyrelsen.

Budgetstyrning

Under flera år har allvariga brister påtalats beträffande den ekonomiska styrningen och oförmågan att bringa budgetprocessen under tillräcklig kontroll. Problemen har kvarstått under 2002. Landstingsstyrelsens egen budget för 2002 har ej behandlats av styrelsen.

Under år 2002 har på grund av att det varit valår inte något budgetfullmäktige hållits i juni. Mot bakgrund av det i redovisade prognoser stora underskottet för år 2002 och HSN:s hemställan om utvidgad budgetram borde landstingsstyrelsen ha fört upp frågan angående landstingets ekonomiska situation till landstingsfullmäktige.

För 2002 har iakttagits att verksamheter i flera avseenden genomförts i enlighet med fullmäktiges beslut. Det gäller beslut om fortsatt bolagisering, formulering av generella ägardirektiv och upphandlingspolicy, ny process för investeringsbeslut och förstärkt central tjänstemannaledning. Arbetet med att utveckla en förstärkt koncernorganisation och ägarstyrning för sjukhusen har resulterat i fullmäktigebeslut om ny organisation för SLL.

SLL:s årsredovisning

Redovisningen av hur balanskravet skall hanteras har förbättrats i förhållande till 2001, någon exakt beskrivning av hur detta skall uppfyllas ges dock ej. I förvaltningsberättelsen intagna ekonomiska analysavsnitt bedöms ha ett tillfredsställande innehåll. Den allvarliga ekonomiska situationen redovisas och analyseras. Årsredovisningens personalavsnitt håller god standard och har upprättats och belysts utifrån givna anvisningar. Årsredovisningen har upprättats i enlighet med lag om kommunal redovisning och god redovisningssed och bedöms i allt väsentligt som rättvisande.

Intern kontroll

Den ekonomiska redovisningens kvalitet ligger på en tillfredsställande nivå.

Ekonomistyrningen utvisar ej acceptabla omdömen för flera enheter, liksom området upphandling. Inom flertalet av SLL:s enheter bedöms den interna kontrollen som tillräcklig.

IT-revision: Kontrollen bedöms för flertalet enheter inom landstinget vara tillräcklig.. De åtgärder som vidtagits av koncernledningen inom IT-området bör på sikt kunna leda till en säkrare och mer kostnadseffektiv informationshantering inom SLL.

Personaladministrativ revision: Den interna kontrollen inom PA/löneområdet visar på klara förbättringar under 2002. Samtliga enheter inom SLL utvisar en tillräcklig kontroll inom detta område. En samlad uppföljning och analys av personalstrukturens utveckling inom sjukvården är mycket angelägen för kontroll över framtida kompetens- och personalbehov. Personalkostnadsökningarna nödvändiggör en översyn i syfte att bromsa denna utveckling.

Upphandling: Samtliga sjukvårdsområden har erhållit omdömet ej helt acceptabelt för genomförda vådupphandlingar. Brister har uppmärksamrats när det gäller konsultupphandlingar. Det är angeläget att upphandlingskompetensen stärks vid alla SLL:s enheter.

Miljö: Informationen i miljöredovisningen för 2002 är sammanställd och presenterad på ett korrekt sätt. Det har vid granskningen inte framkommit något som tyder på att den granskade informationen skulle vara missvisande. Det är viktigt att de förvaltningar/bolag som släpar efter med införandet av miljöledningssystemen påskyndar sitt arbete.

Bolagsrevision

Revisionen av SLL:s helägda aktiebolag redovisas i särskilda årsrapporter för respektive bolag. Årsrapporterna utgör underlag för de bedömningar som lekmannarevisorerna avger i sina *granskningsrapporter* (motsvarar den auktoriserade revisorns revisionsberättelse). I ***bilaga 1*** till denna årsrapport redovisas en sammanställning över den landstingskommunala revisionen som utförts inom landstingets samtliga helägda aktiebolag.

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Landstingskontorets** verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

Årsredovisningen är i allt väsentligt utformad i enlighet med landstingets regler och anvisningar och följer god redovisningsred. Förvaltningsberättelsen är utformad i enlighet med anvisningarna. Verksamhetsbeskrivningen i förvaltningsberättelsen har utökats, men kan utvecklas ytterligare avseende bland annat miljö och centralupphandling.

Landstingskontoret redovisar ett negativt resultat på – 205 mkr, att jämföra med Landstings fullmäktiges budgetbeslut om ett nollresultat för år 2002. Resultatet utgör 17 procent av omsättningen. Det negativa resultatet beror i huvudsak på beräknade omställningskostnader på 182 mkr, i samband med den nya tjänstemannaorganisationen som beslutades i december 2002 och som gäller från och med 1 januari, 2003. Den beräknade omställningskostnaden belastar i sin helhet Landstingsstyrelsens resultat för 2002. Granskning av att en adekvat redovisning utformas för uppföljning av detta åtagande kommer att ske i 2003 års revision.

Landstingskontoret redovisar ett negativt resultat på – 23 mkr, avräknat omställningskostnaderna.

Landstingskontoret har tagit fram ett förslag till internbudget för 2002, som inte fastställts av Landstingsstyrelsen. Bedömningen avseende kvaliteten på Landstingskontorets ekonomistyrning är **Bra**. Avsaknaden av politiskt beslut avseende internbudgeten medför dock att kvaliteten på ekonomistyrningen sammantaget bedöms som **Oacceptabel**.

Bedömningen avseende området representation är *Acceptabel*. Övriga områden inom löpande redovisning bedöms dock, bland annat utifrån genomförda åtgärder, som *Bra*. Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms sammantaget som **Acceptabel**.

De administrativa kontrollernas kvalitet bedöms sammantaget som **Bra**.

Landstingsstyrelsen är även skolstyrelse för två naturbruksgymnasier, Berga och Säbyholm. Finsta naturbruksgymnasium lades ned den 1 juli 2002. Antalet sökande ökade under 2002 vilket resulterat i att fler kurser har kunnat startas.

Den 1 juli år 2002 överlät Stockholms läns landsting folkhögskolorna i Vaddö och Västerhaninge till stiftelsen ABF/Medborgarskolan. Granskningen av överlåtelse-

processen visar att överlåtelserna av verksamheterna och fastigheterna har skett i enlighet med fullmäktiges beslut. Vissa oklarheter finns i avtalet vad gäller vissa åtaganden som ABF/Msk gör vid övertagandet av folkhögskolorna och hur Landstingsstyrelsen avser att följa upp att dessa åtaganden fullföljs.

Väddö folkhögskola redovisar ett underskott om 1,5 mkr, vilket skall jämföras med budgeterat nollresultat. En jämförelse mellan budget och det verkliga utfallet tyder på brister i det interna prognosarbetet. Den ekonomiska analysen i förvaltningsberättelsen är också otydlig. Kvaliteten på ekonomistyrningen bedöms som **Ej helt acceptabel**. Bokslutet för perioden är upprättad i enlighet med god redovisningssed och lämnade anvisningar. Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms sammantaget som **Acceptabel**. Redovisningen är i stort rättvisande.

Västerhaninge folkhögskola redovisar ett överskott om 2 tkr, vilket skall jämföras med budgeterat nollresultat. Kvaliteten på ekonomistyrningen bedöms som **Bra**. Bokslutet för perioden är i stort upprättad i enlighet med god redovisningssed och lämnade anvisningar. Bokslutet ger en rättvisande bild av verksamheten och årets resultat. Den ekonomiska redovisningen bedöms sammantaget som **Bra**. Redovisningen är rättvisande.

Revisionskontoret har under året genomfört en granskning av Landstingskontorets bidragsgivning till externa föreningar och organisationer avseende budgetåret 2001. Syftet med granskningen var bland annat att få en översiktlig bild av beslutsprocess, administration, uppföljning och utvärdering m.m. Resultatet av granskningen visade att Landstingskontoret generellt bör förbättra kraven på återredovisning och uppföljning.

Skadekontots fond uppgår i bokslutet till 55 mkr. Under året har ca 2 mkr betalats ut i ersättning. Kvaliteten på den ekonomiska redovisningen och den interna kontrollen bedöms som **Mycket Bra**. Redovisningen är rättvisande.

SAMMANFATTNING

Revisionen av Landstingsfastigheter Stockholms (LFS) verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från styrelsesammanträden i Locum AB, landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

LFS utgör en redovisningsenhet för det fastighetsbestånd som ägs direkt av landstinget. Här redovisas fastighetsvärden och samtliga intäkter och kostnader som genereras av fastigheterna. På intäktssidan redovisas hyresintäkter och fastighetsförsäljningar. Kostnadssidan tar upp energikostnader samt kostnader för skötsel och underhåll. Förvaltare av fastigheterna är Locum AB. LFS administreras av Locum AB:s personal och har således ingen egen anställd personal.

LFS redovisar ett överskott på 570 mkr jämfört med Landstingets resultatkrav år 2002 på 548 mkr. Den positiva resultatavvikelsen beror bl.a. på ett förbättrat finansnetto då LFS givits möjlighet att lägga om låneportföljen till mer marknadsmässiga lånevillkor p.g.a. beslut i Landstingsstyrelsen.

Resultatet av vår bedömning av den ekonomiska redovisningens kvalitet är att den är **Bra**. Redovisningen är **rättvisande**.

Resultatet av vår bedömning av den interna kontrollen har slutgiltigt sammanfattats med betyget **Bra**.

SAMMANFATTNING

Revisionen av Koncernfinansierings verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

Koncernfinansiering är en redovisningsenhet inom koncernledningsfunktionen. Verksamhetsstyrning och därtill hörande mål utöver budget, är därmed ej aktuell för enheten. Landstingsfullmäktige har i budgeten för år 2002 fastställt ett negativt resultat, efter lämnade aktieägartillskott med 3 711 mkr, till -2 297 mkr.

Koncernfinansiering redovisar ett negativt resultat före bokslutsdispositioner på -590 mkr vilket är 2 004 mkr lägre än det budgeterade resultatet. Efter lämnade aktieägartillskott uppgår resultatet till -4 186 mkr.

Den största orsaken till den negativa resultatavvikelsen beror på uteblivna budgeterade intäkter från intäktprojekt och konkurrensutsättning/realisationsvinster på totalt 800 mkr. I förvaltningsberättelsen anges att de budgeterade intäkterna om 800 mkr ej givit upphov till redovisade effekter hos koncernfinansiering. Effekterna ska återfinnas i verksamheterna. För rekommendationer avseende ekonomistyrning hänvisas till årsrapporten Landstingsstyrelsen - SLL:s koncernledning.

Vid uppföljningen av tidigare lämnade rekommendationer kvarstår påtalade brister avseende avstämningsunderlag för landstingets konstnärliga utsmyckning. Det är kulturnämnden som ska tillhandahålla koncernfinansiering aktuellt underlag för balansposten. I nuläget saknas detta, vilket är oacceptabelt. Frågan behandlas i kulturnämndens årsrapport.

Årsredovisningen är i allt väsentligt upprättad i enlighet med Landstingskontorets anvisningar. Årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamheten och årets resultat.

Den ekonomiska redovisningens kvalitet är **bra**. Den ekonomiska redovisningen bedöms som rättvisande.

Kvaliteten på de administrativa kontrollerna bedöms sammantaget som **mycket bra**.

Landstingsfullmäktige

Revisionsberättelse för Regionplane- och trafiknämnden år 2002

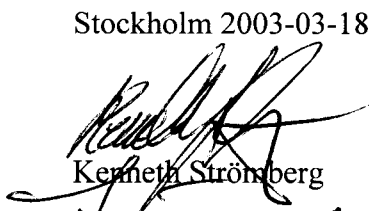

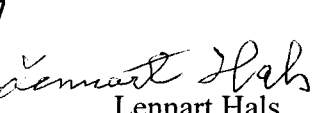
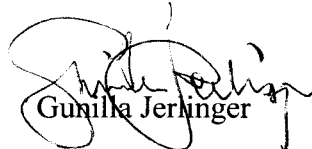
Vi har granskat nämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2002. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har i huvudsak varit inriktad på att bedöma nämndens styrning, uppföljning och kontroll. Granskningen har haft den omfattning och inriktning som framgår av bilagan "Årsrapport 2002 - Regionplane- och trafiknämnden" med därtill fogade underbilagor.

Vi tillstyrker att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i Regionplane- och trafiknämnden.

Vi återoppar i övrigt bifogad årsrapport.

Ersättarna Thore Flygel och Gunilla Jerlinger har på grund av förfall fungerat som tjänstgörande.

Stockholm 2003-03-18

 Kenneth Strömberg	 Bo Klasmark	 Per Eskilsson
 Thore Flygel	 Lennart Hals	 Gunilla Jerlinger

Bilaga:

Revisionskontorets årsrapport 2002 för Regionplane- och trafiknämnden

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Regionplane- och trafiknämndens** verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från nämndsammanträden, landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Landstingskontorets anvisningar. Årsredovisningen ger en relativt rättvisande bild av verksamheten och årets resultat. Informationsvärdet i förvaltningsberättelsen kunde dock ha ökat genom en utförligare redovisning av verksamheten under året kopplat till de övergripande målen.

Regionplane- och trafiknämndens verksamhet utgår ifrån de mål som formulerats av Landstingsfullmäktige. Dessa mål har därefter brutits ned i lokala mål för nämnden. Verksamheten är organiserad i olika programområden där projekt bedrivs i syfte att nå de uppställda målen. Utvärdering av verksamheten görs löpande under arbetsprocessens gång, exempelvis i samband med remiss- och utställningsförfaranden. Måluppfyllelsen kan huvudsakligen bedömas långsiktigt.

Arbetet har varit fokuserat på den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsområdet (RUFSS) som antogs av fullmäktige före sommaruppehållet och vunnit laga kraft i november 2002. Bidragsgivningen från miljö- och skärgårdsanslagen har ökat 2002 och bidrag beviljades för ca 12,1 mkr år 2002 att jämföra med 7,3 mkr föregående år.

Nämnden redovisar ett positivt resultat om 3,8 mkr, vilket motsvarar 4,9 % av omsättningen. Överskottet är främst hänförligt till lägre kostnader för projektbudgeten än beräknat. Ekonomistyrningen bedöms sammantaget som **Bra**.

I förvaltningsberättelsen har nämnden beskrivit sitt kvalitetsarbete. Vilka resultat som uppnåtts genom kvalitetsarbetet beskrivs dock inte. Inte heller presenteras några resultat från den genomförda utvärderingen av RUFSS-processen, vilket hade ökat informationsvärdet i årsredovisningen.

I förvaltningsberättelsen har nämnden redogjort för arbetet med personal- och miljöfrågor. Nämnden har dock inte bifogat miljöledningsbarometern till årsredovisningen.

Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms som **Mycket bra**. Redovisningen är rättvisande.

Kvaliteten på de administrativa kontrollerna bedöms sammantaget som **Acceptabel**.

Landstingsfullmäktige

Revisionsberättelse för Färdtjänstnämnden år 2002

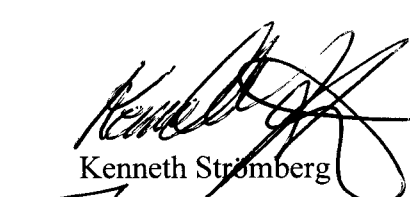
Vi har granskat nämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2002. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisions sed och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har i huvudsak varit inriktad på att bedöma nämndens styrning, uppföljning och kontroll. Granskningen har i övrigt haft den omfattning och inriktning som framgår av bilagan "Årsrapport 2002 – Färdtjänstnämnden" med därtill fogade underbilagor.

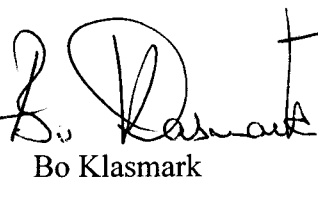
Vi tillstyrker att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i Färdtjänstnämnden.

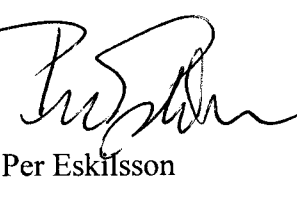
Vi återoppar i övrigt bifogade årsrapport.

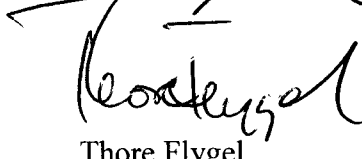
Ersättarna Thore Flygel och Gunilla Jerlinger har på grund av förfall fungerat som tjänstgörande.

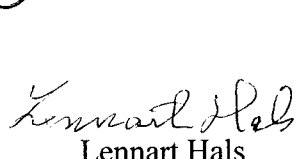
Stockholm 2003-03-18

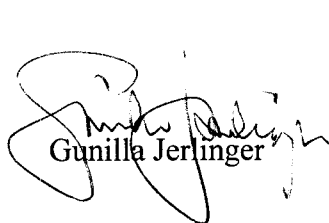

Kenneth Strömberg

Bo Klasmark

Per Eskilsson

Thore Flygel

Lennart Hals

Gunilla Jerlinger

Bilaga:

Revisionskontorets årsrapport 2002 för Färdtjänstnämnden

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Färdtjänstnämndens** verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från nämndsammanträden, landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

Årsredovisningen är i allt väsentligt utformad i enlighet med landstingets regler och anvisningar och följer god redovisningsred. Förvaltningsberättelsen är utformad i enlighet med anvisningarna och ger en bra och samlad beskrivning av årets verksamhet. Med tanke på den omfattande information som verksamheten genererar kan det dock finnas behov av att presentera mer strukturerad årsredovisning.

Färdtjänstnämnden uppvisar ett negativt ekonomiskt resultat om 12 mkr, att jämföra med budgeterat nollresultat. Resultatet uppgår till 1,2 procent av omsättningen. Färdtjänsten har betalat 10 mkr till sjukvården med anledning av ändrade regler för sjuk- och vårdresor. Ekonomistyrningen bedöms sammantaget som **Acceptabel**.

Det totala antalet resor uppgår till 4 164 000 under år 2002. Av dessa är 3 486 000 färdtjänstresor (varav 2 940 000 med taxi och 546 000 med färdtjänstbuss) och 678 000 förvaltningsresor. Totala antalet resor har ökat med 212 000 resor, ca 5 procent, jämfört med föregående år. Statistikredovisningen bör ses över.

Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms sammantaget som **Bra**. Redovisningen är rättvisande. Kvaliteten på de administrativa kontrollerna bedöms sammantaget som **Bra**.

Färdtjänsten har som övergripande kvalitetsmål att det ska vara lätt att beställa färdtjänstresor, fordonen ska komma i tid och förarna ska ge god service och ett gott bemötande. Förvaltningen arbetar löpande med kvalitetsfrågor för att bland annat utveckla kvalitetsmålen i kommande upphandlingar och hitta incitament för ökad kvalitet. Kvalitetsredovisning bedöms som **Mycket bra**.

Färdtjänstnämnden har fastställt nya riktlinjer för representation och vidtagit åtgärder med anledning av föregående års iakttagelser avseende nämndens representationskostnader.

Revisionskontoret har granskat hur Färdtjänsten arbetar med s.k. *verksamhetspåverkande synpunkter* eller klagomål. Granskningen visar att Färdtjänsten arbetar systematiskt med registrering och utredning av kundernas synpunkter och att Färdtjänsten har en fungerande rutin för att besvara kunden om vidtagna åtgärder. Revisionen anser dock att Färdtjänsten bland annat bör utveckla arbetet när det gäller att ta tillvara synpunkter i Färdtjänstens kvalitets- och verksamhetsutvecklingsarbete.

Revisionen har även granskat utfallen i miljöstatistiken för förvaltningens tre viktigaste miljöaspekter. Förvaltningen har på ett bra sätt identifierat de viktigaste miljöaspekterna på verksamheten. Färdtjänstnämnden bör utveckla fler mått/nyckeltal för uppföljning av verksamhetens miljöprestanda och fortsätta arbetet med att kvalitetssäkra data. Färdtjänstnämnden bör även samarbeta med AB Storstockholms Lokaltrafik (SL) för utveckling och kvalitetssäkring av använda modeller för beräkning av miljöprestanda för transporter.

Landstingsfullmäktige

Revisionsberättelse för Kulturnämnden år 2002

Vi har granskat nämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2002. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisions sed och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har i huvudsak varit inriktad på att bedöma nämndens styrning, uppföljning och kontroll. Granskningen har haft den omfattning och inriktning som framgår av bilagan "Årsrapport 2002 - Kulturnämnden" med därtill fogade underbilagor.

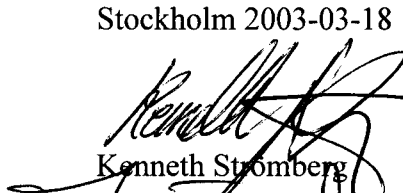
Kulturnämnden har, trots påpekanden från revisionen, inte vidtagit åtgärder för att öka kontrollen vad gäller tillsynsansvaret för landstingets konst. Det är angeläget att nämnden skyndsamt vidtar kraftfulla åtgärder för att förbättra kontrollen. Vi riktar allvarlig kritik mot nuvarande förhållanden.

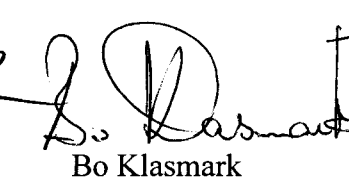
Vid en samlad bedömning tillstyrker vi att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i Kulturnämnden.

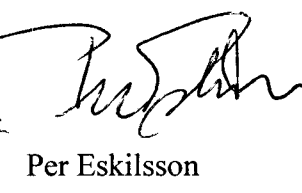
Vi återoppar i övrigt bifogad årsrapport.

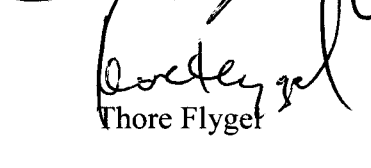
Ersättarna Thore Flygel och Gunilla Jerlinger har på grund av förfall fungerat som tjänstgörande.

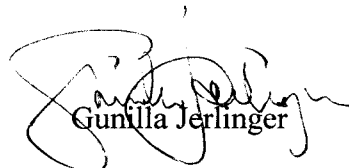
Stockholm 2003-03-18

Kenneth Strömberg

Bo Klasmark

Per Eskilsson

Thore Flygel

Gunilla Jerlinger

Bilaga:

Revisionskontorets årsrapport 2002 för Kulturnämnden

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Kulturnämndens** verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från nämndsammanträden, landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts. Revisorsgrupp I har under året träffat nämndens presidium vid ett tillfälle.

Årsredovisningen är i allt väsentligt upprättad i enlighet med Landstingskontorets anvisningar och ger i stort en bra bild av verksamhetens utveckling under året. En förbättring har skett i förhållande till föregående år när det gäller beskrivning av verksamhet och måluppfyllelse. Beskrivningen av måluppfyllelsen kan dock utvecklas ytterligare.

Kulturnämnden har i budgeten för år 2002 fastställt inriktningsmål för nämndens verksamhetsområden som överensstämmer med de av Landstingsfullmäktige beslutade övergripande målen. Formerna för verksamhetsstyrning och uppföljning behöver dock fortsatt utvecklas.

Kulturnämnden redovisar för verksamhetsåret ett positivt ekonomiskt resultat om 1,4 mkr, vilket ska jämföras med ett budgeterat nollresultat. Överskottet utgör 0,7 procent av omsättningen. Kvaliteten på ekonomistyrningen bedöms som **Bra**.

Av det samlade stödet till kultur och föreningsliv på ca 142 mkr kan konstateras att ca 27,5 mkr går till verksamhet som enbart vänder sig till barn och ungdom. Därutöver går ca 30 mkr till verksamheter där barn och ungdom utgör främsta målgruppen, t ex flera av länsuppdragen samt idrotts- och friluftsförbund. Dans, film, media och musik är prioriterade områden. Dessa konstarter fick under året 38 procent (23,7 mkr) av kulturstödet. Motsvarande siffra för år 2001 var 32 procent.

Kulturnämnden bör vidta kraftfulla åtgärder för att verkställa fullmäktiges beslut angående hanteringen av landstingets konstbestånd. Värdet av den lösa konsten beräknas till 45 mkr, i balansräkningen för Koncernfinansiering. Det värde som redovisas har ingen koppling till någon redovisning i konstdatabasen. Kulturförvaltningen bör tillsammans med Landstingskontoret skyndsamt utreda balanspostens relevans.

Kvalitetsfrågorna är viktiga för verksamhetsstyrningen. Någon analytisk redovisning av kulturstödet kvalitets effekter lämnas inte av nämnden. I årets förvaltningsberättelse har dock förvaltningen presenterat exempel på verksamheter som erhåller stöd. Detta bedöms ge en bättre information om nämndens verksamhet än tidigare. En mer utvecklad kvalitetsuppföljning skulle också kunna inrymma en kartläggning av målgruppernas, kulturkonsumenternas, värdering av det som åstadkoms. Kvaliteten på kvalitetsredovisning bedöms som **Acceptabel**.

Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms sammantaget som **Bra**. Redovisningen är rättvisande. Kvaliteten på de administrativa kontrollerna bedöms sammantaget som **Acceptabel**.

Landstingsfullmäktige

Revisionsberättelse för Tandvårdsnämnden år 2002

Vi har granskat nämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2002. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har i huvudsak varit inriktad på att bedöma nämndens styrning, uppföljning och kontroll. Granskningen har haft den omfattning och inriktning som framgår av bilagan "Årsrapport 2002 - Tandvårdsnämnden" med därtill fogade underbilagor.

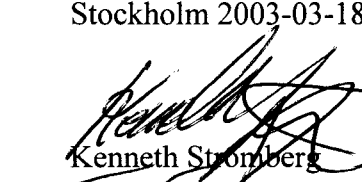

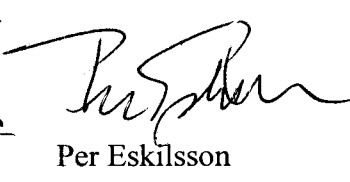
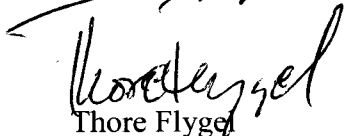
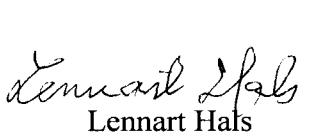

Det reformerade tandvårdsstödet infördes år 1999 som stöd för tandvård i samband med sjukdom och funktionshinder. Under år 2002 har endast ca 70 procent av samtliga berättigade inom länet fått erbjudande om munhälsobedömning. Det är angeläget att åtgärder vidtas så att alla som är berättigade årligen erbjuds munhälsobedömning och att tandvården för de institutionsboende förbättras. Kötiderna för specialisttandvården behöver också förkortas.

Vid en samlad bedömning tillstyrker vi att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i Tandvårdsnämnden.

Vi återoppar i övrigt bifogad årsrapport.

Ersättarna Thore Flygel och Gunilla Jerlinger har på grund av förfall fungerat som tjänstgörande.

Stockholm 2003-03-18

 Kenneth Strömberg	 Bo Klasmark	 Per Eskilsson
 Thore Flygel	 Lennart Hals	 Gunilla Jerlinger

Bilaga:

Revisionskontorets årsrapport 2002 för Tandvårdsnämnden

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Tandvårdsnämndens** verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från nämndsammanträden, landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

Årsredovisningen är i allt väsentligt utformad i enlighet med landstingets regler och anvisningar och följer god redovisningsred. Förvaltningsberättelsen är utformad i enlighet med anvisningarna och ger en bra och samlad beskrivning av årets verksamhet.

Tandvårdsnämnden uppvisar ett positivt ekonomiskt resultat med 0,3 mkr, att jämföra med ett budgeterat nollresultat. Resultatet beror främst på en positiv kostnadsavvikelse för barn- och ungdomstandvården om 12,5 mkr och ett kostnadsöverskridande när det gäller det reformerade tandvårdsstödet om 18,1 mkr. Viss osäkerhet finns avseende resultatet beroende på att Tandvårdsstaben inte till fullo godkänt utestående skuld till Folk tandvården i årsbokslutet, ca 4,2 mkr. Kvaliteten på ekonomistyrningen bedöms som **Bra**.

Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms sammantaget som **Bra**. Redovisningen är rättvisande. Kvaliteten på de administrativa kontrollerna för år 2002 bedöms sammantaget som **Bra**.

Lokala inriktningsmål och effektmål finns som överensstämmer med Landstingsfullmäktiges fastställda övergripande mål. Effektmålen är mätbara och jämförbara mellan åren. Målen följs upp under året. Med anledning av att tandhälsostatistiken för år 2002 indikerar en generell, men marginell försämring av tandhälsan kommer tandhälsostatistiken och effektmålen att ses över under 2003.

Uppsatta mål inom såväl barn- och ungdomstandvården som vuxentandvården har inte uppnåtts under året. Den negativa utvecklingen inom barn och ungdomstandvården har dock brutits. Utfallet för år 2002 visar att 92,5 procent av barn och ungdomar har besökt tandvården, vilket är en ökning jämfört med föregående år med 1,8 procent.

Avseende det reformerade tandvårdsstödet har ca 19 000 personer fått erbjudande om munhälsobedömning, vilket utgör ca 70 procent av samtliga berättigade. Det är inte tillfredsställande att många av de reformberättigade ännu inte fått årligt erbjudande om munhälsobedömning. Antal genomförda munhälsobedömningar har ökat från 12 463 år 2001 till 16 135 under året. Beställaren bör prioritera arbetet med att förtydliga mål och utveckla nyckeltal för det reformerade tandvårdsstödet.

Revisionskontoret har under år 2002 granskat beställarstyrning i Tandvårdsnämndens avtal. Resultatet av granskningen visar att den nu tillämpade beställarstyrningen av specialiststandvården innehåller svagheter som begränsar den styreffekt som kan uppnås.

Kvalitetsredovisningen bedöms som **Bra** men bör utvecklas ytterligare utifrån ett patientperspektiv.

Landstingsfullmäktige

Revisionsberättelse för Patientnämnden år 2002

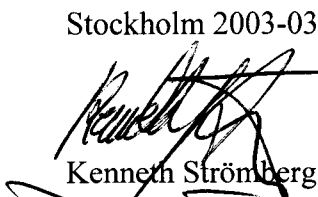

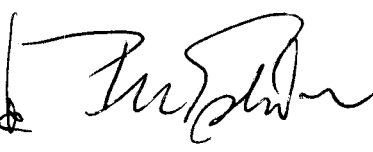
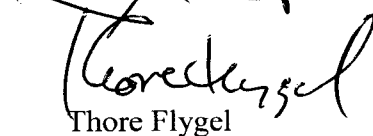

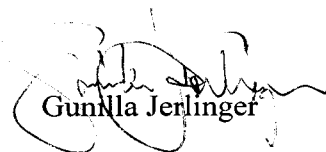
Vi har granskat nämndens verksamhet och ekonomiska redovisning för år 2002. Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionsred och landstingets revisionsreglemente. Granskningen har i huvudsak varit inriktad på att bedöma nämndens styrning, uppföljning och kontroll. Granskningen har haft den omfattning och inriktning som framgår av bilagan "Årsrapport 2002 - Patientnämnden" med därtill fogade underbilagor.

Vi tillstyrker att ansvarsfrihet beviljas för ledamöterna i Patientnämnden.

Vi återoppar i övrigt bifogad årsrapport.

Ersättarna Thore Flygel och Gunilla Jerlinger har på grund av förfall fungerat som tjänstgörande.

Stockholm 2003-03-18

 Kenneth Strömberg	 Bo Klasmark	 Per Eskilsson
 Thore Flygel	 Lennart Hals	 Gunilla Jerlinger

Bilaga:

Revisionskontorets årsrapport 2002 för Patientnämnden

SAMMANFATTNING

Revisionen av **Patientnämndens** verksamhet under år 2002 har utförts i enlighet med kommunallag, landstingets regler och anvisningar, god revisionsred samt i enlighet med den av de förtroendevalda revisorerna fastställda revisionsplanen. Protokoll från nämndsammanträden, landstingsstyrelsen och fullmäktige har löpande följts.

Årsbokslutet är upprättat i enlighet med Landstingskontorets anvisningar samt i enlighet med god redovisningsred. Förvaltningsberättelsen ger en rättvisande och informativ bild av verksamheten och året resultat.

Patientnämnden har uppnått de mål som fastställts av fullmäktige. Nämnden har en antagen verksamhetsplan med verksamhetstal som är kopplade till fullmäktiges mål och möjliggör uppföljning mellan åren.

Ärendemängden uppgick till 5 034 ärenden, vilket är en ökning av antalet ärenden med 25 procent jämfört med år 2001. Under år 2002 har 164 patienter fått stödperson förordnad, vilket är en mindre ökning jämfört med föregående år.

Patientnämnden har antagit en kvalitetspolicy med tillhörande kvalitetsmål. Kvalitetsredovisningen bedöms som **Bra**.

Patientnämnden redovisar ett positivt resultat om 15 tkr. Kvaliteten på ekonomistyrningen bedöms som **Mycket bra**.

Patientnämndens personal- och miljöarbete finns beskrivet i förvaltningsberättelsen. Miljöledningsbarometer har bifogats förvaltningsberättelsen.

Den ekonomiska redovisningens kvalitet bedöms som **Mycket bra**. Den ekonomiska redovisningen är rättvisande.

Kvaliteten på de administrativa kontrollerna bedöms sammantaget som **Mycket bra**.